

Idänmasmalo

Östlig getväppling

Anthyllis vulneraria subsp. *polyphylla*

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Idänmasmalo on kaksivuotinen tai lyhytikäinen monivuotinen hernekasvi. Se on 20–60 cm korkea ja keltakukkainen. Kukintoversoja on yleensä vain yksi tai muutamia, ja ne ovat rotevia ja pystyjä, tyveltä sirottavakarvaisia tai kauttaaltaan kaljuja. Lehtiä on kukintoversolla tasaisesti ja lehdyköitä on paljon, jopa seitsemän paria. Verhiö on lähes myötäkarvainen, ei kovin pullea, eikä sen kärkiosa ole purpuranvärinen tai ruskeanpunainen, kuten yleensä muilla masmalon alalajeilla. Kaikki yllä mainitut tuntomerkit eivät kuitenkaan päde idänmasmalon tulokaskantoihin.

Elinympäristö ja levinneisyys

Idänmasmalo suosii valoisia, lämpimiä harjumänniköitä ja kallioita. Vakiintuneena tulokkaana idänmasmaloa tavataan tien- ja radanvarsilla. Suomessa idänmasmaloa kasvaa alkuperäisenä vain muutamalla paikalla Etelä-Hämeessä ja Etelä-Savossa. Uustulokkaana sitä on tavattu myös eteläraunikolta ja Pohjois-Savosta.

Nykytila ja uhkatekijät

1990-luvun lopussa tiedossa oli vain kaksi varmaa idänmasmalon kasvupaikkaa. 2000-luvulla uusia kasvupaikkoja on löydetty, mutta kasvi on edelleen erittäin uhanalainen. Idänmasmalon kasvustoja uhkaa harjumänniköiden kasvillisuuden sulkeutuminen, metsätalous ja siihen liittyvä luonnonkulojen estäminen sekä rakentaminen. Yksi idänmasmalon nykyesiintymistä kuuluu harjajensuojeluohjelmaan, mutta yhtään esiintymää ei ole toistaiseksi suojelualueella.

Hoitosuosituks

Erityisesti suojeltavan idänmasmalon kasvupaikan turvaamisessa tärkeintä on puuston avaaminen ja maanpinnan rikkominen. Puuston harventaminen ja hakkuutähteiden poistaminen lisäävät alueelle lankeavan valon määrää ja vähentävät maanpinnalle kertyvän karikkeen lannoittavaa vaikutusta. Maanpintaa rikkomalla ja sammalta poistamalla saadaan kiennäismaata esille paksunkin kunnatkerroksen alta. Hoitoa toimia tehtäessä on varottava kasvavien tuppaiden vahingoittamista. Todennäköisesti idänmasmalo hyötyisi myös kiennäismaan paljastavista, karikkeen ja sammalkerroksen polttavista kulutuksista. Kasvupaikan umpeutuessa laji voi tilapäisesti hävitä paikalta, mutta tulla taas esiin maaperän siemenvarastosta, kun kasvupaikan maaperää myllätään. Alkuperäiskannan säilyttämiseksi tarvittaisiin kiireellisiä hoitotoimia. Luonnonhoidollisen kulutuksen toteuttamiseen on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Lampinen, R.. 1997. Idänmasmalo – östlig getväppling. Teoksessa: Rytteri, T. & Kettunen, T. (toim.). Uhanalaiset kasvimme. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy, Helsinki. S. 66.
- Rautiainen, V.-P., Rytteri T., Kurtto A. & Väre H. (toim.). 2002. Putkilokasvien uhanalaisuuden arviointi –lajikohtaiset perustelut. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 593. 194 s.

Kuva: Leena Eerola